

Piezīmes un atsaucis valsts līmeņa sugu aizsardzības mērķu (FRV) noteikšanai: datu izvēle un eksperta pieņēmumi

Sugas kods	1081																																				
Sugas nosaukums	Dytiscus latissimus																																				
Eksperts	Maksims Balalaikins																																				
Darbs pabeigts	15.01.2024.																																				
Vispārējās piezīmes	<p>Platā airvabole Dytiscus latissimus ir airvaboļu dzimtas (Coleoptera: Dytiscidae) vabole ar plati ovālu ķermeni un paplašinātām segspārnu malām. Pieauguši īpatņi ir 36– 45 mm gari. Tā ir BD II pielikuma suga, kuras monitorings tiek nodrošināts Natura 2000 teritorijās. Latvijā uzskatāma par reti sastopamu sugu, kas izklaidus sastopama visā Latvijas teritorijā (Valainis 2018).</p> <p>Latvijā platās airvaboles dzīvotnes ir iespējamas ļoti dažādās ūdenstilpēs: ezeri ar mieturalģu augāju 3140; eitrofi ezeri ar iegrimušo ūdensaugu un peldaugu augāju, tajā skaitā vecupes 3150; distrofi ezeri 3160, karjeri, dīķi, ūdenstilpes purvos un to kompleksos un citas ūdenstilpes (ūdenskrātuves, pārplūstošas teritorijas, mitras ieplakas utt.).</p> <p>Ir pieņemts, ka pirmie platās airvaboles novērojumi Latvijā datējami ar XVIII gs. beigām. Fišers (Fischer, 1784, 1791) publicēja šīs sugas atradnes no Livonijas (Livland ir vēsturisks nosaukums, kas dažādos laikos izmantots Livonijas bīskapijas, Livonijas ordeņa, Livonijas konfederācijas, Livonijas hercogistes un Inflantijas vaivadijas apzīmēšanai). XIX gs. platā airvabole novērota Kurzemē (Groschke 1805), Rīgas apriņķī (Precht 1818), Livonijā (Gimmerthal 1829) un Puzē (Kavall 1865), kā arī suga raksturota kā "visur izplatīta" vai "izplatīta" (Seidlitz 1872-75, 1887-91).</p> <p>Platās airvaboles sastopamības dati tika apkopoti 2013. gadā, iekļaujot datus līdz 2012. gadam (Vahruševs, Kalniņš 2013). Kopumā līdz 1990. gadam reģistrētas 10 atradnes.</p> <table><tr><td colspan="3">1865–1900</td></tr><tr><td>1.</td><td>Puze</td><td>–</td></tr><tr><td>2.</td><td>Lake Ozolmuižas</td><td>–</td></tr><tr><td>3.</td><td>Tiltagals</td><td>–</td></tr><tr><td>4.</td><td>Ciskādi ponds</td><td>–</td></tr><tr><td colspan="3">1901–1990</td></tr><tr><td>5.</td><td>Auce</td><td>–</td></tr><tr><td>6.</td><td>Lake Engures</td><td>Engures ezers Nature Park (Natura 2000)</td></tr><tr><td>7.</td><td>Lake Rāzinas</td><td>Rāzinas National Park (Natura 2000)</td></tr><tr><td>8.</td><td>Lake Sitas</td><td>Silene Nature Park (Natura 2000)</td></tr><tr><td>9.</td><td>Skrunda surrounding</td><td>–</td></tr><tr><td>10.</td><td>Langa River oxbows</td><td>Piejūra Nature Park (Natura 2000)</td></tr></table> <p>1. attēls. Platās airvaboles atradnes līdz 1990. gadam, kopija no raksta “Broadest Diver Dytiscus latissimus Linnaeus, 1758 (Coleoptera: Dytiscidae) in the Baltic States: a rare or little known species” (Vahruševs, Kalniņš 2013).</p>	1865–1900			1.	Puze	–	2.	Lake Ozolmuižas	–	3.	Tiltagals	–	4.	Ciskādi ponds	–	1901–1990			5.	Auce	–	6.	Lake Engures	Engures ezers Nature Park (Natura 2000)	7.	Lake Rāzinas	Rāzinas National Park (Natura 2000)	8.	Lake Sitas	Silene Nature Park (Natura 2000)	9.	Skrunda surrounding	–	10.	Langa River oxbows	Piejūra Nature Park (Natura 2000)
1865–1900																																					
1.	Puze	–																																			
2.	Lake Ozolmuižas	–																																			
3.	Tiltagals	–																																			
4.	Ciskādi ponds	–																																			
1901–1990																																					
5.	Auce	–																																			
6.	Lake Engures	Engures ezers Nature Park (Natura 2000)																																			
7.	Lake Rāzinas	Rāzinas National Park (Natura 2000)																																			
8.	Lake Sitas	Silene Nature Park (Natura 2000)																																			
9.	Skrunda surrounding	–																																			
10.	Langa River oxbows	Piejūra Nature Park (Natura 2000)																																			

	Jaunākā informācija par platās airvaboles atradnēm pievienota komentāros pie katra nozīmīgākā ieraksta FRV tabulā.
--	--

Piezīmes un pieņēmumi tabulu aizpildīšanā/izmantošanā

	Lauks	Komentāri, pieņēmumi
	Dati_FRP	
REF	Date	1990 Pilnīgāko atradņu datu apkopojumu līdz 2012. gadam veica Vahruševs un Kalniņš. Balstoties uz rakstā sniegto informāciju (Vahruševs, Kalniņš 2013) tika definēts FRP 1990. gadā.
	Popunit	loc (atradne) Pieņemta, balstoties uz datiem minētajā rakstā (Vahruševs, Kalniņš 2013).
	Min	10
	Max	10
HDV	Popunit	loc. (atradne)
	Quality & Date	M (2006)
	Min	17
	Max	17
	Trend period	1993–2006
	Trend	X
	Mag_min	na
	Mag_max	na
	Habitat period	M (2006)
	Trend	=
	Popunit_final	grids 1x1
	Min_final	17 Atbilst datu apkopojumam (Vahruševs, Kaniņš 2013).
	Max_final	17
	Trend 1993–2006	S (stabils)
CV	Date	2013–2018
	Popunit	grids 1x1 (1 x 1 km tīkla kvadrātu skaits) Saskaņā ar BD 17. panta ziņojuma sagatavošanas vadlīnijām 2019. gada BD 17. panta Latvijas ziņojumā kā populācijas mērvienība ir izmantots loc.(atradņu)/ 1 x 1 km tīkla kvadrātu skaits.
	Min	na
	Max	na
	Value	50
	Type	minimum Ekstrapolētie dati.
	Popunit_alt	na
	Min_alt	na
	Max_alt	na
	Value_alt	na

	Lauks	Komentāri, pieņēmumi
	Type_alt	na
	Method	estimatePartial
	Trend period	2007–2018
	Trend	I (pieaugošs)
	Mag_min	na
	Mag_max	na
	Method	estimatePartial
	Habitat period	2007–2018
	Trend	S (stabils)
	Method	estimateExpert (eksperta novērtējums)
	Popunit_final	loc (atradne) Ir pieņemts, ka atradne ir viena ūdenstilpe, kas ir precīzāka vienība par 1 x 1 km kvadrātu, jo šis sugas populācijas lielums nav tieši atkarīgs no ezera lieluma. Kvadrātu tīkls, nevienmērīgi pārklājoties ar ūdenstilpēm, neuzrāda objektīvu dzīvotnes lielumu.
	Min_final	101 Dati ir apkopoti, balstoties uz pieejamo informāciju DDPS “Ozols”, <i>Natura 2000</i> teritoriju datubāzē, <i>Natura 2000</i> teritoriju bezmugurkaulnieku monitoringa datos, tīmekļvietnē Dabasdati.lv un bezmugurkaulnieku eksperta M. Kalniņa veidotajā Latvijas bezmugurkaulnieku izplatības datu bāzē LINDA. Dati apkopoti 2023. gada decembrī.
	Max_final	101
	Trend 2007–2018	S (stabils) Populācijas tendences Latvijā nav rēķinātas, bet nav pamata uzskatīt, ka 2007–2018 gada periodā notikušas būtiskas populācijas izmaiņas.
	Dati_FRR	
REF	Area	64589 km ² Sugai piemērots biotops – dažādi ezeri – ir izplatīts visā Latvijas teritorijā, turklāt jau XIX gs. (Seidlitz 1872-75, 1887-91) darbos suga tika raksturota kā "visur izplatīta" vai "izplatīta". Platā airvabole ir suga ar Eiropas–Rietumsibīrijas izplatību un Latvijas populācija neatrodas uz areāla robežas (Vahruševs, Kalniņš 2013).
	Period	1990 Sugas sastopamības areāls nav mainījies dažādos laika nogriežņos.
HDV	Area	64589 km ²
	Quality & period	M (2006)
	Trend	=
	Magnitude	na
	Area_final	64589 km ²
	Trend 1993–2006	Stable
CV	Area	64589 km ²
	Period	2007–2018
	Trend	=
	Trend_method	estimatePartial (daļēji ekstrapolētie dati)

	Lauks	Komentāri, pieņēmumi
	Area_final	64589 km ²
	Trend 2007–2018	Stable (stabils)
	Lēmumi_FRP	
	Variants (8. attēls)	1. variants. FRP vērtības izmaiņas laika nogrieznī uzskatāmas par izpētes līmeņa pieauguma rezultātu un neatpoguļo procesus populācijā. Pašlaik nav zinātniski pamatoti uzskatīt, ka ir notikušas populācijas izmaiņas laika nogrieznī no 1990. gada līdz 2023. gadam.
	1. Klimata pārmaiņas	na
	2. LV populācijas nozīmība	na
	3. Populāciju izolācija	na
	4. Negatīvie faktori	na
	5. Negatīvas tendences	na
	Lēmumi_FRR	
	Variants (8. attēls)	1. variants. Abos laika nogriežņos aplūkojamais parametrs nav mainījies.
	1. Klimata pārmaiņas	na
	2. LV populācijas nozīmība	na
	3. Populāciju izolācija	na
	4. Negatīvie faktori	na
	5. Negatīvas tendences	na

Literatūra un informācijas avoti

Fischer, J. B. 1784. Zusätze zu ‘Versuch einer Naturgeschichte von Livland’ [Additions to a Natural History of Livland Research]. Im Buche J. J. Ferbers Anmerkungen zur physischen Erdbeschreibung von Kurland, nebst J. B. Fischers Zusätzen zu seinem Versuch einer Naturgeschichte von Livland. Riga, Vol. XVI, 305.

Fischer, J. B. 1791. Versuch einer Naturgeschichte von Livland [Notes of a Natural History of Livland]. Königsberg: Zweite Auflage, Vol. XXIV, 826.

Gimmerthal, B. 1829. Catalogus Coleopterorum Livoniae. Riga: Jelgavas Lauksaimniecības Akadēmija Raksti.

Groschke, J. 1805. “Merkwürdigkeiten aus dem Tierreich [Oddities from the Animal Kingdom].” In Beschreibung der Provinz Kurland Hersg [Description of the Province of Courland Hersg], edited by E. Derschau, and P. Keyserlingk, 119–176. Mitau.

Kawall, J. H. 1865. “Chronik phänologischer Beobachtungen in Kurland [Chronicle of Phenological Observations in Kurland].” Correspondenzblatt des Naturforschenden Vereins zu Riga 15 (4/5): 47–67.

Precht, K. 1818. Verzeichnis der bis jetzt, vomehmlich in der Umgegend von Riga und im Rigischen Kreise bekannt gewordenen und systematisch bestimmten käferartigen Insecten [The List of known Beetles in the Area of Riga and in Riga District have become Systematized], 1–39 Riga

Seidlitz, G. 1872–75. “Fauna Baltica [Fauna of Baltics].” Die Käfer (Coleoptera) der Ostseeprovinzen Russlands [The Beetles (Coleoptera) of Russian Baltic Provinces]. Arch. Naturk. Liv-, Est- und Kurlands Ser. 2 (5): 4 + XLII + 142 + 560.

Seidlitz, G. 1887–91. “Fauna Baltica. [Fauna of Baltics]” Die Käfer (Coleoptera) der deutschen Ostseeprovinzen Russlands [The Beetles (Coleoptera) of Russian German Baltic provinces]. 2 Aufl. Königsberg: 12 + LVI + 192 + 818.

Vahruševs, V. and Kalniņš M. 2013. Broadest Diver *Dytiscus latissimus* Linnaeus, 1758 (Coleoptera: Dytiscidae) in the Baltic States: a rare or little known species, Zoology and Ecology, Taylor & Francis 1-14. [http:// dx.doi.org/10.1080/21658005.2013.811906](http://dx.doi.org/10.1080/21658005.2013.811906)

Valainis U. 2018. Īpaši aizsargājamās un reti sastopamās vaboļu sugas Latvijā. Metodiskais materiāls, LVAF projekta “Dabas aizsardzības pārvaldes kapacitātes stiprināšana, nodrošinot jaunu sugu aizsardzības jomas ekspertu apmācību un paaugstinot profesionālo kompetenci DAP speciālistiem”, Nr. 108/171 / 2017 ietvaros. 72 lpp.